

۹۹ در صورت کاهش مجازات‌های تعزیری بدون ضابطه مشخص، امکان دارد با تزلزل و تضعیف ضمانت اجراهای کیفری و به تبع آن خنثی کردن اثر بازدارندگی قوانین مواجه شویم که به تبع آن مجرمین با خیالی آسوده‌تر نسبت به ارتکاب جرائم اقدام می‌نمایند. این اقدام در برخی از جرائم مثل سرقت، جیب‌بری، کیف‌قاپی، آدم‌ربایی، انتقال مال غیر، کلاهبرداری، خیانت در امانت، تخریب، ایراد ضرب و جرح عمدی، جعل و استفاده از سند مجعول موجب افزایش آمار ارتکاب این جرائم، تجری مرتکبین و چه بسا اخلال در نظم عمومی جامعه خواهد شد. ۶۶

مطابق بند «الف» ماده ۲۳ اصلاحی، وی را تا دو سال به اقامت در محل معین محکوم کند که این امر نشان‌دهنده افزایش مجازات فرد است.

۹. امکان اعمال کیفیات مخففه قضایی به کلیه جرائم مستوجب تعزیر

در قانون قبل، قاضی این اختیار را داشت که در صورت وجود یک یا چند جهت تخفیف، تمامی مجازات‌ها را یک تا سه درجه تقلیل دهد؛ ولی در قانون جدید، این امر به جرائم درجه چهار و بالاتر اختصاص یافته است و برای جرائم درجه پنج و شش، یک تا دو درجه در نظر گرفته شده است و تنها تبدیل آن به مجازات دیگر از همان درجه یا یک درجه پایین‌تر را ذکر کرده است. همچنین در صورتی که پس از تخفیف، میزان حبس به کمتر از ۹۱ روز کاهش یابد، دادگاه باید حکم به مجازات جایگزین حبس بدهد.

پیرامون اشکالی که در زمینه جرم تعدد و پس از آن اعمال کیفیات مخففه به وجود خواهد آمد، به ذکر مثالی بسنده می‌شود: «اگر کسی که سابقه مؤثر کیفری ندارد، در شب با ورود به منزل دیگری تابلو فرش ۲۰ میلیون تومانی او را سرقت کند (ماده ۱۱ و تبصره آن: درجه شش)، به دلیل ناامیدی از استفاده از گوشی همراه ۱۰ میلیون تومانی او، آن را از بین ببرد (بند «ت» ماده ۱: جزای نقدی نسبی، درجه هفت) و در آخر نیز با فحاشی به مال‌باخته

(بند «ج» ماده یک: جزای نقدی درجه شش) و سپس ایراد جرح و نقص عضو به یکی همسایگان (بند «الف» ماده یک: درجه شش) بگریزد، دادگاه تکلیفی به تعیین مجازاتی بیشتر از حداکثر مقرر قانونی ندارد و مجازات اشد، پنج سال حبس تعزیری درجه پنج خواهد بود. حال اگر دادگاه کیفیات مخففه را هم اعمال کند، مجازات چهار جرم فوق، حداکثر جزای نقدی درجه شش یعنی هشت میلیون تومان یا حداکثر حبس تعزیری درجه هشت یعنی سه ماه حبس خواهد بود».

۱۰. عدم تعیین زمان جهت تصویب آیین‌نامه

در تبصره ۳ ماده ۶۲ برای اجرای تدابیر نظارتی موضوع ماده یا سایر مقرراتی که به موجب آن متهم یا محکوم تحت نظارت الکترونیکی قرار می‌گیرد، مجوز استفاده از ظرفیت بخش خصوصی با نظارت سازمان زندان‌ها داده شده است و برای شیوه استفاده از ظرفیت بخش خصوصی، به آیین‌نامه‌ای ارجاع داده شده است که توسط معاونت حقوقی قوه قضائیه با همکاری مرکز آمار و فناوری و سازمان زندان‌ها تهیه خواهد شد و به تصویب رئیس قوه قضائیه خواهد رسید. در این تبصره این اشکال وجود دارد که زمانی برای تصویب این آیین‌نامه تعیین نشده است؛ البته قانون‌گذار جهت استفاده از این تبصره، قوه قضائیه را ملزم نکرده و تنها اختیار تصویب چنین آیین‌نامه‌ای را داده است. این امر موجب خواهد شد که در صورت عدم اقبال دستگاه قضایی به استفاده از این روش و عدم نگارش چنین آیین‌نامه‌ای، در عمل این تبصره متروک شود.

در ماده ۶۳ در قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲، ذکر شده بود که: «آیین‌نامه اجرایی مواد مربوط به نظام نیمه آزادی و آزادی مشروط ظرف شش ماه از تاریخ لازم‌الاجرا شدن این قانون به وسیله سازمان زندان‌ها و اقدامات تأمینی و تربیتی کشور تهیه می‌شود و به تصویب رئیس قوه قضائیه می‌رسد»؛ اما این الزام نه تنها ظرف شش ماه انجام نشد، بلکه سرانجام در تاریخ ۱۳۹۷/۰۴/۱۱ (حدود ۵ سال بعد) این آیین‌نامه به تصویب رئیس قوه قضائیه رسید. این در حالی بود که یک‌زمان معین جهت تصویب آیین‌نامه ذکر شده بود؛ ولی در قانون کاهش حبس تعزیری همین زمان نیز مشخص نشده است و بیم آن

می‌رود که تصویب این آیین‌نامه به خصوص در این حوزه که بخش خصوصی نیز دخیل خواهد بود، به درازا بینجامد.

اثرات قانون کاهش حبس تعزیری ۱. آزادی زندانیان

با اجرای این قانون، زندانیان بسیاری از زندان‌ها آزاد خواهند شد و از آثار زیان‌بار حبس در بسیاری از حوزه‌ها مانند امکان فروپاشی کانون خانواده زندانی، سلب حق کار و فعالیت از وی و به تبع آن سلب حق بهره‌مندی جامعه از بازدهی اجتماعی و اقتصادی او، بی‌سرپرستی اعضای خانواده بزهکار در مدت حبس کاسته خواهد شد.

۲. کاهش جمعیت کیفری زندان‌ها

با کاهش جمعیت کیفری زندان‌ها، هزینه‌های اداره زندان کاهش می‌یابد و مسئولین ذی‌ربط بهتر می‌توانند زندان‌ها را کنترل و مدیریت نمایند.

۳. تجری مجرمین

بر طبق مطالب پیش‌گفته، در صورت کاهش مجازات‌های تعزیری بدون ضابطه مشخص، امکان دارد با تزلزل و تضعیف ضمانت اجراهای کیفری و به تبع آن خنثی کردن اثر بازدارندگی قوانین مواجه شویم که به تبع آن مجرمین با خیالی آسوده‌تر نسبت به ارتکاب جرائم اقدام می‌نمایند. این اقدام در برخی از جرائم مثل سرقت، جیب‌بری، کیف‌قاپی، آدم‌ربایی، انتقال مال غیر، کلاهبرداری، خیانت در امانت، تخریب، ایراد ضرب و جرح عمدی، جعل و استفاده از سند مجعول موجب افزایش آمار ارتکاب این جرائم، تجری مرتکبین و چه بسا اخلال در نظم عمومی جامعه خواهد شد.

به نظر می‌رسد نمایندگان مجلس دوره دهم در زمان تصویب آن در روزهای پایانی مجلس فقط به تأثیر مطلوب طرح مذکور در کاهش آمار زندانیان توجه کرده‌اند و به احتمال زیاد در آینده نزدیک شاهد اصلاح این قانون و غیرقابل‌گذشت اعلام شدن تعدادی از جرائم مزبور و حتی تشدید مجازات آن‌ها خواهیم بود. همچنین در این شرایط سخت اقتصادی و معیشتی به‌ویژه در ایام شیوع ویروس کرونا که موجب بیکار شدن